

THE PALIVERSE PROJECT

The Universe of Buddha's Wisdom

Subcommentaries (Tīkā)

2. The Canon of Discipline - Subcommentaries
(2. Vinaya Piṭaka - Tīkā)

02. Subcommentary on the Expiation
(02. Pācittiyakaṇḍam-tīkā)

4. The Section on Expiation (Commentary on the Analysis
of the Nuns' Rules) (4. Pācittiyakaṇḍam
(bhikkhunīvibhaṅgavaṇṇanā))

PaliVerse

02. Subcommentary on the Expiation

4. Pācittiyakaṇḍaṃ (bhikkhunīvibhaṅgavaṇṇanā)

1. Lasuṇavaggavaṇṇanā

793-797. Pācittiyesu lasuṇavaggassa paṭhame jātiṃ saratīti jātissaro. Sabhāvenevāti sūpasampākādiṃ vināva. Badarasālavaṃ nāma badaraphalāni sukkhāpetvā cuṇṇetvā kattabbā khādanīyavikati. Sesamettha uttānameva. Āmakalasunañceva ajjhoharaṇaṇcāti imāni panettha dve aṅgāni.

798-802. Dutiyatatiyacatutthāni uttānatthāneva.

812. Pañcame dvinnāṃ pabbānaṃ uparīti ettha dvinnāṃ aṅgulīnaṃ saha pavesane ekekāya aṅguliyā ekekaṃ pabbāṃ katvā dvinnāṃ pabbānaṃ upari. Ekaṅgulipavesane dvinnāṃ pabbānaṃ upari na vaṭṭatīti veditabbaṃ. Mahāpaccariyaṃpi ayameva nayo dassito. Udakasuddhipaccayena pana satipi phassasādiyaṇe yathāvuttaparicchede anāpatti.

815-817. Chaṭṭhe āsumbhivāti pātetvā. Dadhimatthūti dadhimaṇḍaṃ dadhimhi pasannodakaṃ. Bhuñjantassa bhikkhuno hatthapāse ṭhānaṃ, pānīyassa vā vidhūpanassa vā gahaṇanti imāni panettha dve aṅgāni.

822. Sattame “paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassā”ti idaṃ pubbapayogadukkaṭassa nidassanamattanti āha “na kevalaṃ paṭiggaṇheyyeva hotī”tiādi. Pamāṇanti pācittiyāpattiyā pamāṇaṃ. Imehiyeva dvīhi pācittiyaṃ hoti, nāññehi bhajjanādīhīti attho. Vuttamevatthaṃ vitthārato dassetuṃ “tasmā”tiādimāha. Taṃ pubbāparaviruddhanti punapi vuttanti vuttavādaṃ sandhāyāha. Aññāya viññattiyā laddhampi hi anāñattiyā viññattiyā imissā aviññattiyā laddhapakkhaṃ bhajati, tasmā heṭṭhā aviññattiyā laddhe karaṇakārāpanesu visesaṃ avatvā idha visesavacanaṃ pubbāparaviruddhaṃ. Yadi cettha karaṇe pācittiyaṃ, kārāpanepi pācittiyeneva bhavitabbaṃ. Atha kārāpane dukkaṭaṃ, karaṇepi dukkaṭeneva bhavitabbaṃ. Na hi karaṇe vā kārāpane vā viseso atthi, tasmā aññāya viññattiyā laddhaṃ sayāṃ bhajjanādīni katvāpi kārāpetvāpi bhuñjantiyā dukkaṭamevāti idamettha sannitṭhānaṃ. Avisesena vuttanti karaṇakārāpanānaṃ sāmāññato vuttaṃ. Sesamettha uttānameva. Sattannaṃ dhaññānaṃ aññatarassa viññāpanaṃ vā viññāpāpanaṃ vā, paṭilābho, bhajjanādīni katvā vā kāretvā vā ajjhoharaṇanti imāni panettha tīṇi aṅgāni.

824. Aṭṭhame nibbiṭṭhoti patiṭṭhāpito. Keṇīti rañño dātabbassa āyassetāṃ adhivacanaṃ. Ṭhānantaranti gāmajanapadādīṭhānantaraṃ. Sesamettha uttānameva. Uccārādibhāvo, anavalokanaṃ, vaḷaṇjanaṭṭhānaṃ, tirokuṭṭapākāratā, chaḍḍanaṃ vā chaḍḍāpanaṃ vāti imāni panettha pañca aṅgāni.

830. Navame sabbesanti bhikkhussa bhikkhuniyā ca. Idha khettpālakā ārāmādigopakā ca sāmikā eva.

836. Dasame ekapayogenāti ekadisāvalokanapayogena. Tesam̐yevāti yesam̐ naccam̐ passati. Kiñcāpi sayam̐ naccanādīsu pācittiyam̐ pāḷiyam̐ na vuttam̐, tathāpi aṭṭhakathāpamāṇena gahetabbanti dassetuṃ “sabbaaṭṭhakathāsu vutta”nti āha. “Ārāme ṭhatvāti na kevalam̐ ṭhatvā, tato tato gantvāpi sabbiriyāpathehi labhati, ‘ārāme ṭhitā’ti pana ārāmapariyāpannabhāvadassanattam̐ vuttam̐. Itarathā nisinnāpi na labheyyā’ti tīsupi gaṇṭhipadesu vuttam̐. Sesamettha uttānameva. Naccādīnam̐ aññataratā, aññatra anuññātakāraṇā gamanam̐, dassanam̐ vā savanam̐ vāti imāni panettha tīṇi aṅgāni.

Lasuṇavaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

2. Andhakāravaggavaṇṇanā

841. Andhakāravaggassa paṭhame dāne vā pūjāya vāti dānanimittam̐ vā pūjānimittam̐ vā. Mantetīti katheti. Rattandhakāratā, purisassa hatthapāse ṭhānam̐ vā sallapanam̐ vā, sahāyābhāvo, rahopekhatāti imāni panettha cattāri aṅgāni.

842-846. Dutiyatatiyacatutthāni uttānatthāneva.

856-857. Pañcame anovassakam̐ atikkāmentiyāti channassa anto nisīditvā pakkamantiṃ sandhāya vuttam̐. “Upacāro dvādasahattho”ti vadanti. Pallaṅkassa anokāseti ūrubaddhāsanassa anokāse appahonte. Purebhattatā, antaraghare nisajjā, āsanassa pallaṅkokāsatā, aññatra anuññātakāraṇā anāpucchanaṃ, vuttaparichedātikkamoti imāni panettha pañca aṅgāni.

859-864. Chaṭṭhasattamādīni uttānatthāneva.

Andhakāravaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

3. Naggavaggavaṇṇanā

883-887. Naggavaggassa paṭhamadutiyāni uttānatthāneva.

893. Tatiye visibbetvāti dussibbitam̐ puna sibbanatthāya visibbetvā vijaṭetvā. Aññatra catūhapañcāhāti visibbitadivasato pañca divase atikkamitvā. Nivāsanapāvuraṇūpagacīvaratā, upasampannāya santakatā, sibbanatthāya visibbanaṃ vā visibbāpanaṃ vā, aññatra anuññātakāraṇā pañcāhātikkamo, dhuranikkhepoti imāni panettha pañca aṅgāni.

898. Catutthe pañcannaṃ cīvarānanti ticīvaraṃ udakasāṭikā saṅkaccikāti imesaṃ pañcannaṃ cīvarānaṃ. Pañcannaṃ cīvarānaṃ aññataratā, pañcāhātikkamo, anuññātakāraṇābhāvo, aparivattananti imāni panettha cattāri aṅgāni.

902. Pañcamaṃ uttānatthameva.

907. Chaṭṭhe cīvaralābhanti labhitabbacīvaraṃ. Vikappanupagapacchimatā, saṅghassa pariṇatabhāvo, vinā ānisaṃsadassanena antarāyakaraṇanti imāni panettha tīṇi aṅgāni.

911. Sattamaṃ uttānatthameva.

916. Aṭṭhame kumbhathūṇaṃ nāma kumbhasaddo, tena caranti kīḷanti, taṃ vā sippaṃ etesanti kumbhathūṇikā. Tenāha “ghaṭakena kīḷanakā”ti. Dīghanikāyaṭṭhakathāyaṃ pana “kumbhathūṇaṃ nāma caturassaambaṇakatāḷa”nti

vuttaṃ. Caturassaambaṇakatāḷaṃ nāma rukkkhasāradantādīsu yena kenaci caturassaambaṇaṃ katvā catūsu passesu cammena onandhitvā katavāditabhaṇḍaṃ. Bimbisakanti tasseeva vevacanaṃ, taṃ vā denti, taṃ vā sippaṃ etesanti kumbhathūṇikā. Tenāha “bimbisakavādakātipi vadantī”ti. Samaṇacīvaratā, tḥapetvā sahadhammike mātāpitara ca aññesaṃ dānaṃ, atāvakālikatāti imāni panettha tīṇi aṅgāni.

920. Navamaṃ uttānatthameva.

927. Dasame dhammikaṃ kathinuddhāranti sabbāsaṃ bhikkhunīnaṃ akālacīvaraṃ dātukāmena upāsakena yattako atthāramūlako ānisaṃso, tato adhikaṃ vā samakaṃ vā datvā yācitakena samaggena bhikkhunisaṅghena yaṃ kathinaṃ ṇattidutiyaena kammena antarā uddharīyati, tassa so uddhāro dhammikoti vuccati, evarūpaṃ kathinuddhāranti attho. Sesaṃ uttānatthameva.

Naggavaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

932. Tuvattavagge sabbaṃ uttānameva.

5. Cittāgāravaggavaṇṇanā

978. Cittāgāravaggassa paṭhame kīlanaupavananti antonagare tḥitaṃ sandhāya vuttaṃ, kīlanuyyānanti bahinagare tḥitaṃ sandhāya. Pāṭekkā āpattiyoti gīvāya parivaṭṭanappayogagaṇanāya āpattiyo, na ummīlanagaṇanāya. “Ajjhārāme rājāgārādīni karonti, tāni passantiyā anāpattī”ti vacanato “antoārāme tattha tattha gantvā naccādīni passituṃ labhatī”tipi siddhaṃ.

982. Dutiyādīni uttānatthāneva.

1015. Navame hatthiādīsu sippa-saddo paccekaṃ yojetabbo, tathā āthabbaṇādīsu manta-saddo. Tattha āthabbaṇamanto nāma āthabbaṇavedavihito parūpaghātakaro manto, khīlanamanto nāma dārusārakhīlaṃ mantetvā pathaviyaṃ pavesetvā mārāṇamanto, agadappayogo visayojanaṃ. Nāgamaṇḍalanti sappānaṃ pavesanivāraṇatthaṃ maṇḍalabaddhamanto.

1018. Dasamaṃ uttānatthameva.

Cittāgāravaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

1021. Ārāma vagge sabbaṃ uttānatthameva.

1067. Gabbhinivaggepi sabbaṃ suviññeyyameva.

8. Kumāribhūtavaggavaṇṇanā

1119. Kumāribhūtavaggassa paṭhame sabbapaṭhamā dve mahāsikkhamānāti gabbhinivagge sabbapaṭhamāṃ vuttā dve sikkhamānā. Sikkhamānā icceva vattabbāti sammutikammādīsu evaṃ vattabbā. Gihigatāti vā kumāribhūtāti vā na vattabbāti sace vadanti, kammaṃ kuppatīti adhippāyo. Ito paraṃ navamapariyosānaṃ uttānatthameva.

1163. Dasame apubbasamuṭṭhānasīsanti paṭhamapārājikasamuṭṭhānādīsu terasasu samuṭṭhānesu ananuññātasamuṭṭhānaṃ sandhāya vuttaṃ. Tañhi ito pubbe tādissassa samuṭṭhānasīsassa anāgatattā “apubbasamuṭṭhānasīsa”nti vuttaṃ.

1166. Ekādasamādīni uttānatthāneva.

Kumāribhūtavaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

9. Chattupāhanavaggavaṇṇanā

1214. Chattupāhanavaggassa ekādasame upacāraṃ sandhāyāti samantā dvādasahatthupacāraṃ sandhāya. Sesam sabbattha uttānameva.

Chattupāhanavaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

Giraggasamajjādīni acittakāni lokavajjānīti vuttattā naccanti vā vaṇṇakanti vā ajānitvāva passantiyā vā nahāyantiyā vā āpattisambhavato vatthuajānanacittena acittakāni, naccanti vā vaṇṇakanti vā jānitvā passantiyā vā nahāyantiyā vā akusaleneva āpajjanato lokavajjānīti veditabbāni. Corīvuṭṭhāpanādīni corītiādīnā vatthuṃ jānitvā karaṇe eva āpattisambhavato sacittakāni, upasampadādīnaṃ ekantaakusalacitteneva akattabbattā paṇṇattivajjāni. “Idha sacittakācittakatā paṇṇattijānanājānanatāya aggahetvā vatthujānanājānanatāya gahetabbā”ti tīsupi gaṇṭhipadesu vuttaṃ. Sesamettha uttānatthameva.

Bhikkhunīvibhaṅge khuddakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Pācittiyakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

ABOUT THIS TRANSLATION

This translation is part of the PaliVerse Project - the first complete, unified English translation of the Pāli Canon together with its Commentaries (Aṭṭhakathā) and Subcommentaries (Tīkā), accompanied by interactive study tools. PaliVerse is an ongoing project. The AI translations are continuously improved through experts' revisions and feedback. This text is the latest translation as of the date of download.

PDF Creation Date: 14 September 2026

HOW TO CITE

PaliVerse (2026). Subcommentaries. 2. The Canon of Discipline - Subcommentaries. 02. Subcommentary on the Expiation. 4. The Section on Expiation (Commentary on the Analysis of the Nuns' Rules) Retrieved from paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · All Rights Reserved
Centre for Study and Practice of Theravāda Buddhism
Civic Non-Profit Company registered in Greece
This PDF may be freely distributed for study and practice.

PaliVerse.org